

KYSYMYKSIÄ KUNTIEN YHTEISESTÄ TAKAUSJÄRJESTELMÄSTÄ

KUNTIEN TAKAUSKESKUKSESTA

KUNTARAOITUKSESTA

MIKÄ ON KUNTIEN YHTEINEN VARAINHANKINTAJÄRJESTELMÄ?

Kuntien yhteinen varainhankintajärjestelmä on Kuntien takauskeskuksen ja Kuntarahoitus Oyj:n muodostama kokonaisuus.

Kuntien takauskeskus on julkisoikeudellinen laitos, jonka tarkoituksena on takauskeskuslain mukaan turvata kuntien yhteinen varainhankinta ja kehittää sitä.

Tämän lakisäätöisen tehtävän suorittamista varten takauskeskus voi myöntää takauksia Kuntarahoituksen varainhankinnalle.

Kuntarahoitus on kuntien suoraan tai välillisesti kuntayhtiöiden kautta omistama luottolaitos. Lisäksi sen omistajia ovat Keva (entinen Kuntien eläkevakuutus) ja Suomen valtio. Se välittää mahdollisimman edullista rahoitusta kunnille, kuntayhtymille, kuntien yhtiöille ja valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon. Kuntarahoitus hankkii varoja sekä kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta että kotimaisilta sijoittajilta.

Kuntarahoitus on kuntasektorin merkittävin rahoittaja. Vuonna 2011 Kuntarahoituksen osuus kunnille kyseisenä vuonna myönnettyistä lainoista oli noin 80 prosenttia ja valtion tukeman sosiaalisen asuntotuotannon rahoituksesta lähes 100 prosenttia.

Kuntien takauskeskuslain mukaan takauksen voi saada vain kuntien suoraan tai välillisesti omistama tai kuntien määräämisvallassa oleva luottolaitos. Tämän vuoksi Kuntien takauskeskus voi myöntää takauksia ainoastaan Kuntarahoituksen sitoumuksille.

MITÄ TARKOITTAÄ, ETTÄ VARAINHANKINTA ON KUNTIEN YHTEISTÄ?

Sen sijaan, että kukin kunta toimisi omana yksikkönään ja yrittäisi itse hankkia kotimaista tai kansainvälistä rahoitusta, Kuntarahoitus toimii kuntien yhteisenä varainhankkijana pääomamarkkinoilla.

Varainhankinnan takauksen järjestää Kuntien takauskeskus, jonka jäseniä kunnat ovat ja jotka takauskeskuslain mukaisesti viime kädessä vastaavat takauskeskuksen sitoumuksista.

Yhteisen varainhankinnan keskeinen ajatus on, että suomalaiset kunnat toimivat yhdessä. Yhteistoiminta koostuu varainhankinnasta ja varainhankinnan takauksista.

Varainhankinnan toteuttaa kuntien yhdessä omistama Kuntarahoitus. Varainhankinnan takauksen puolestaan järjestää Kuntien takauskeskus, jonka jäseniä kunnat ovat.

Yhteisessä varainhankintajärjestelmässä kunnat ovat keskittäneet rahoituksensa hankintaa Kuntarahoitukselle sulkematta kuitenkaan pois muita vaihtoehtoisia rahoituslähteitään.

Kuntarahoitus hankkii varoja sekä kotimaisilta että kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta ja lainaa näitä varoja eteenpäin kuntasektorille ja sosiaalisen asuntotuotannon toimijoille.

Kuntien näkökulmasta keskitetty rahoituksen hankinta tuo mittakaavaetuja, mahdollistaa ylipäänsä pienille ja keskisuurille kunnille rahoituksen hankkimisen kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta ja tekee varainhankinnan ammattimaisesti hoidetuksi.

Yhteisen varainhankinnan kautta kuntien lainoistaan maksamat korvaukset yhdentyvät. Kun kansainväliset sijoittajat näkevät Suomen kunnat yhtenä kokonaisuutena, varainhankinnan kustannus muodostuu kaikille kunnille samaksi.

Kuntien yksittäinen toiminta kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla olisi hajautuneena tehotonta. Varsinkin pienimpien kuntien olisi vaikea yksinään herättää kansainvälisten sijoittajien kiinnostusta.

MIKÄ ON KUNTIEN YHTEISEN VARAINHANKINTAJÄRJESTELMÄN TOIMINTA-AJATUS?

Yhteisen varainhankintajärjestelmän toiminta-ajatuksena on hankkia kuntien hyvän luottokelpoisuuden turvin edullista koti- ja ulkomaista rahoitusta ja siirtää se kuntasektorille ja sosiaaliseen asuntotuotantoon.

Rahoituksen edullisuuden lisäksi tarkoituksena on varmistaa rahoituksen saatavuus kaikissa olosuhteissa.

Yhteisen varainhankinnan merkitys on korostunut poikkeuksellisissa olosuhteissa ja vaikeissa markkinatilanteissa, joissa kuntien mahdollisuus saada rahoitusta vaihtoehtoisista lähteistä on vaikeutunut.

Esimerkin yhteisen varainhankinnan merkityksestä tarjoaa vuoden 2008 finanssikriisi. Tuolloin pankit lopettivat luotonannon kunnille liki kokonaan, ja myös sosiaalinen asuntotuotanto oli vaarassa tyrehtyä rahoituksen ehtymiseen. Pankit pyrkivät eroon kunnille aiemmin myöntämistään lainoista tarjoamalla niitä myyntiin.

Tuossa tilanteessa Suomen valtio tuki Kuntarahoituksen toimintaa sosiaalisen asuntotuotannon rahoituksessa osallistuen kuntasektorin rinnalla Kuntarahoituksen pääomia vahvistamaan osakeantiin. Tuen turvin Kuntarahoitus laajensi luotonantoaan, mikä mahdollisti 18 000 sosiaalisen asunnon rakentamisen seuraavan kahden vuoden aikana.

MILLAISIA HANKKEITA KUNTIEN YHTEISELLÄ VARAINHANKINNALLA RAHOITETAAN?

Yhteisen varainhankinnan kautta kuntasektorille myönnetty rahoitus kohdistuu pääosin yleishyödyllisiin investointeihin. Näitä ovat esimerkiksi energialaitokset, päiväkodit, koulut, asunnot tai sairaalat.

Kuntien yhteisellä varainhankintajärjestelmällä voi rahoittaa ainoastaan julkisen sektorin toiminnan piiriin kuuluvia kohteita. Nämä kohteet on lueteltu takauskeskuslaissa.

MIKÄ ON KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN ANTAMAN TAKAUKSEN TAVOITE?

Takauksen perimmäinen tavoite on alentaa kunnan ja sosiaalisen asuntotuotannon varainhankinnan kustannuksia. Viime kädessä hyötyjä on jokainen veronmaksaja, kunnan palveluja käyttävä kuntalainen tai sosiaalisen asuntotuotannon palveluja käyttävä asukas.

MIKÄ ON KUNTARAOITUKSEN TAVOITE?

Kuntarahoituksen tarkoituksena on turvata edullinen ja riittävä rahoitus kunnille sekä sosiaalisen asuntotuotannon toimijoille ja näin viime kädessä palvella kuntalaisia ja sosiaalisen asuntotuotannon asiakkaita.

MITÄ OVAT KUNTIEN VASTUUT YHTEISESSÄ VARAINHANKINNASSA?

Kunnat takaavat yhdessä ne sitoumukset, jotka takauskeskus on antanut Kuntarahoituksen varainhankinnalle.

Takauskeskuslaki määrittelee kuntien vastuut ja niiden rajaukset. Lain mukaan takauskeskuksen jäsenkunnat vastaavat yhdessä, asukasmääriensä mukaisessa suhteessa, takauskeskuksen sellaisten sitoumusten ja menojen rahoituksesta, joita takauskeskus ei muuten saa katetuksi.

Ensisijaisesti vastuu Kuntien takauskeskuksen maksuvelvoitteista on takauskeskuksella.

Kuten takauskeskuslaki määrää, mahdollisten maksettavaksi koituvien menojen ja velvoitteiden hoitamiseksi Kuntien takauskeskuksella on oltava rahasto ja tarvittavat valmiusluottojärjestelyt. Perusperiaate on, että Kuntien takauskeskus kattaa toimintakulunsa toimintojensa tuotoilla. Takauskeskuksen tuotot koostuvat takausprovisioista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Näistä tuotoista kertyy varoja takauskeskuksen rahastoon.

Mikäli rahastossa olevat varat eivät riitä, takauskeskuksella on oikeus periä kunnilta maksuosuuksia velvoitteensa kattamiseksi. Jos joku kunta ei maksa osuuttaan määräajassa, muut kunnat maksavat ensi vaiheessa sen puolesta. Ajan myötä takauskeskus perii saatavansa myös maksamatta jättäneiltä kunnilta ja hyvittää näin saaduilla maksuilla muiden puolesta maksaneet kunnat jälkikäteen korkoineen.

Teoriassa Kuntarahoituksen maksukyky voi vaikeutua esimerkiksi jos sen vastapuoli, kuten kunta tai kuntayhtymä, ei kykene hoitamaan omia maksusitoumuksiaan Kuntarahoitukselle. Järjestelmän historian aikana Kuntarahoitus ei ole kohdannut luottotappioita tai painetta järjestää saataviaan, eikä yksikään kunta ole ajautunut tilanteeseen, jossa se olisi jättänyt velkansa maksamatta. Siten Kuntien takauskeskuslakiin kirjattu kuntia koskeva viimekäden vastuu on lähinnä teoreettinen.

Teoreettisuudestaan huolimatta vastuiden perimmäinen rakenne heijastuu Kuntien takauskeskuksen käytännön toiminnassa ja kuntatalouksien seurannassa.

MILLAISIA VAKUUKSIA KUNTIEN TAKAUSKESKUS EDELLYTTÄÄ TAKAUKSILLEEN?

Kuntarahoitus on pantannut antolainauskantansa Kuntien takauskeskukselle. Tämän lisäksi Kuntarahoituksen sijoitusomaisuus toimii vastavakuutena takauksille.

Takauskeskus voi myöntää takauksia ainoastaan riittävää vakuutta vastaan ja valtiovarainministeriön erikseen antamalla luvalla.

Kuntarahoitus on pantannut antolainauskantansa Kuntien takauskeskukselle.

Antolainauskannan lisäksi Kuntarahoituksella on sijoitusomaisuutta. Sijoitusomaisuus on tyypillisesti Kuntien takauskeskuksen takaamaa varainhankintaa, jota ei ole vielä välitetty kunnille, vaan sijoitettu raha- ja pääomamarkkinoille. Myös nämä varat toimivat takauskeskuksien myöntämien takausten vastavakuutena, kunnes varat lainataan edelleen kuntasektorille.

Maksuvalmiutensa turvaamiseksi Kuntarahoitus on sitoutunut järjestämään riittäviä valmiusluottojärjestelyjä.

Kuntarahoitus on sitoutunut käyttämään maksuvalmiusjärjestelynsä välttääkseen takauskeskuksen takausvastuun toteutumisen. Tämän vuoksi Kuntien takauskeskus ei edellytä näiden maksuvalmiusjärjestelyjen panttaamista takauskeskukselle.

EDISTÄÄKÖ KUNTIEN YHTEINEN VARAINHANKINTAJÄRJESTELMÄ KUNTIEN VELKAANTUMISTA?

Hyvin toteutettu varainhankintajärjestelmä alentaa velanhoidon kustannuksia. Kuntien yhteisessä varainhankintajärjestelmässä toteutuvat hyvän varainhankintajärjestelmän piirteet: keskinäinen kuri, selkeät vastuusuhteet, yhtenäinen lainsäädäntö ja tilinpito.

Kansainvälisillä raha- ja pääomamarkkinoilla toimii lukuisia eri toimijoiden yhteisiä varainhankintajärjestelmiä.

Yhteisten varainhankintajärjestelmien onnistuminen riippuu niiden käytöstä. Hyvin järjestettynä ja taitavasti käytettynä varainhankintajärjestelmä alentaa velanhoidon kustannuksia ja siten vähentää painetta velkaantumiseen.

Mikäli moraalitällaisessa järjestelmässä rapautuu, se voi johtaa varainhankintajärjestelmän väärinkäyttöön. Hyvin toimivassa yhteisessä varainhankintajärjestelmässä on voimakas keskinäinen kuri.

Rapautumisen estämiseksi Suomen kuntien yhteiseen varainhankintajärjestelmään ja sitä tukevaan lainsäädäntöön on luotu lukuisia mekanismeja, joissa toteutuvat hyvän varainhankintajärjestelmän piirteet: keskinäinen kuri, selkeät vastuusuhteet, yhtenäinen lainsäädäntö ja tilinpito.

Nämä kaikki tekijät ovat osaltaan tukeneet sitä, että kuntien velkaantuminen suhteessa bruttokansatuotteeseen on Suomessa säilynyt vakiona ja kansainvälisesti verraten alhaisena.

KUNTIEN TALOUDELLISET TILANTEET VAIHTELEVAT. MIKSI NE SAAVAT SAMALLA HINNALLA RAHAA?

Suomen kuntien moitteettoman luottohistorian sekä kuntatalouksien seuranta- ja puuttumismekanismien vuoksi Suomen kuntien rahoituksen hinnoittelua ei ole perusteltua eriyttää kuntakohtaisesti.

Kuntatalouksien seuranta- ja puuttumisjärjestelmät eivät ole tunnistaneet Suomessa kuntaa, jolla olisi aito konkurssiriski. Myöskään julkisessa keskustelussa ei tällaisia kuntia ole esitetty olevan.

Tämän vuoksi Suomen kuntalainojen hinnoittelussa kuntakohtainen riskilisä on nolla.